

ERHVERVSJURA

GIK POLITIET GLIP AF POINTEN?

BOGFØRING: I 1987 strammede man straffelovens paragraf 302, så man kunne straffe den, der særligt groft overtrådte reglerne om bogføring og opbevaring af regnskabsmateriale. Nu, 25 år senere, viser det sig, at paragraffen kun sjældent har været anvendt.

LARS BO LANGSTED
professor,
Juridisk Institut,
Aalborg Universitet

erhverv@jp.dk

I de seneste 14 dages tid har der i medierne været fokus på konkuser og kriminalitet i den forbindelse.

Problemet er ikke, at der findes lidt for "smarte" forretningsfolk, der udnytter muligheden af at gå konkurs og på den måde lader gælden blive tilbage i det gamle (eller et nyt til lejligheden oprettet) selskab, og dernæst blot fortsætter deres virksomhed, som om intet var hændt.

Problemet er egentlig heller ikke, at der er nogen, der på strafbar vis begår mandatsvig, skyldnersvig eller underslæb og dernæst lader selskabet "forsvinde" (læs blive tvangsopløst) og helst sammen med bogføring og regnskabsmateriale – hvis der altså overhovedet har været sådan noget på noget tidspunkt.

Når det ikke »er noget problem«, er det naturligvis flot sagt. For problemet er jo, at sådanne handlinger altid går ud over nogen. Der efterlades leverandører, ansatte og långivere i en lang kølvandsstribe, og i værste fald bukkes de også under, fordi de ikke får deres penge. Men vi ved jo, at der er folk, der begår kriminalitet og/eller "udnytter" huller i lovgivningen uanset hvilke regler, der laves.

Det afgørende er derfor, at man for det første har en god og fornuftig lovgivning, og for det andet at man rent faktisk efterforsker sagerne og rejser sigtelser og tiltaler, der hvor betingelserne er opfyldt. Undlader systemet at håndhæve lovgivningen, er signalet nemlig klart: Her er risikofri "virksomhed", måske er det forbudt, men hvis det ikke bliver opdaget og/eller retsforfulgt, gør det ikke noget – er der desværre en del, der synes at tænke.

Og her er vi ved sagens kerne. Politi og anklagemyndighed har i en længere årrække ikke været alt for begejstrede for at modtage anmeldelser fra hverken borgere, der har følt sig udsat for økonomisk kriminalitet, eller fra kuratorer, der har anmeldt mulig kriminalitet i de konkursboer, de har siddet og behandlet. De har faktisk været så lidt begejstrede, at de nogle gange har afvist at modtage anmeldelser i sager og i andre nok har modtaget anmeldelsen, men derefter ikke har efterforsket.

Det skyldes naturligvis ikke ond vilje, eller at man fra

De seneste dage har Morgenavisen Jyllands-Posten kunnet afsløre stribevis af eksempler på selskaber, der lukkes ned i stilhed, fordi ledelsen er forsvundet, eller regnskaberne udebliver.

politiets og anklagemyndighedens side mener, at økonomisk kriminalitet ikke er værd at gøre noget ved. Der har været politikredsreform, der har "trukket tænder ud", og der har været ressourceproblemer kombineret med et stærkt politisk ønske om – og pres for – at politiet og anklagemyndigheden satte kraftigt ind over for andre ubehagelige typer af kriminalitet: vold, indbrud, bandekriminalitet, hjemmerøverier o.s.v.

Der er imidlertid noget, der tyder på, at der dels er ved at komme politisk fokus på, at man også på området for økonomisk kriminalitet – især konkursrelateret kriminalitet – bør gøre noget, og også politi og anklagemyndighed melder ud, at man det seneste år er begyndt at opprioritere denne sagstype.

Så langt så godt. Imidlertid kan man blive lidt bekymret for, om de gode viljer nu også vil blive ført ud i livet. Udtalelser fra anklagemyndigheden rummer såle-

des betragtninger over, at de anmeldelser politiet modtager fra kuratorerne gerne skulle være underbygget så langt som muligt (og der er delte meninger om, hvor langt noget sådant er »muligt« for en kurator), og at politi og anklagemyndighed gerne vil vide, om de forsvundne regnskaber må formodes at dække over økonomisk kriminalitet.

Problemet er imidlertid, at forsvundne regnskaber og regnskabsmateriale ofte gør det umuligt for kurator at vurdere, om der skulle være begået noget "underliggende" kriminelt.

Det er der imidlertid ikke noget nyt i – og derfor strammede man da også så tidligt som i 1987 op på straffelovens § 302, så man kunne straffe den, der »særligt groft« overtrådte reglerne om bogføring og opbevaring af regnskabsmateriale. Og ikke blot kunne man straffe sådanne personer – nej man indførte en strafferamme med et maksimum på 1½

års fængsel, idet man bevidst lagde denne ramme, så den svarede til normalrammen for berigelsesforbrydelser.

Det udvalg, der i 1986 offentliggjorde den betænkning, der danner grundlag for den senere lovændring, beskrev bl.a., at der stort set ikke var nogen straffesager om overtrædelser af bogføringslovgivningen, og at sådanne overtrædelser var »egnede til« at skjule berigelsesforbrydelser m.v.

Udvalget konkluderede bl.a. følgende:

»Efter udvalgets opfattelse vil en skærpelse af straffen for bogføringsovertrædelser kunne give anklagemyndigheden mulighed for i sager, hvor efterforskningen for en berigelsesforbrydelse må forventes at blive langvarig, og hvor udsigten til domfældelse må anses for ikke ganske utvivlsom, på et tidligt tidspunkt af efterforskningen at beslutte alene at rejse tiltale for overtrædelse af bogføringsreglerne.

Herved vil der ikke blot kunne spares betydelige ressourcer, men samtidig vil den sigtede kunne skånes for en langvarig og belastende proces.

Udvalget foreslår derfor, at særligt grove overtrædelser af bogføringsbestemmelserne straffes med bøde, hæfte eller fængsel indtil et år og seks måneder.«

Her – 25 år senere – kan vi konstatere, at § 302, der var ment som et slagkraftigt instrument i indsatsen mod den økonomiske kriminalitet, kun sjældent har været taget i brug – og når det er sket, da helt overvejende kun i sager, hvor det også var muligt at føre bevis for andre strafbare forhold, herunder berigelsesforbrydelser.

Det ser med andre ord ud, som om politiet og anklagemyndigheden har misset pointen med § 302. Bestemelsen forudsætter netop ikke, at man kan bevise, at den manglende bogføring og opbevaring af regnskabsmateriale dækker over un-

Politiet freder kriminelle direktører

N Juraprofessor forbløffet over, at politiet ser gennem fingre med direktører, der ulovligt sletter sporene efter

hedstledelser, der destruerer bilags- og regnskabsmateriale og dermed effektivt sletter alle spor efter endnu værre kriminalitet.

I 1987 vedtog Folketinget har været offentliggjort tre domme, hvor bestemmelsen blev brugt – og i alle tre tilfælde spillede bogføringsforbrydelsen en birolle.

Konkursadvokaterne er dybt frustrerede over, at bogføringen på gang er forsvundet, når selskaber går konkurs eller tvangsopløses. »Tidligere anmeldte jeg sagskonsekvenser er kursboer. Konklusionen var at bilagsmaterialet manglede i 59 pct. af sagerne. Rigsadvokat Svend Larsen har ikke ønsket at kommentere kritikken.

Slap kontrol giver svindlere let spil

Kong Kurs

Klaus Garde Nielsen har taget livet af flere hundrede selskaber. Han er dømt for bedrageri og skyldnersvig, og konkursadvokater beskylder ham for systematisk at tømme selskaber for værdier. Det af-

derliggende berigelseskriminalitet. Tværtimod var det møntet på det forhold i sig selv, at der konsekvent ikke var bogførings- og regnskabsmateriale eller, at dette var "forsvundet" på mystisk vis.

Tankesættet er således, at man fokuserer på det forhold, at materialet ikke (længere) findes, og at man gennem bevisførelsen overbeviser retten om, at den roligt kan tilsidesætte den tiltaltes forklaring om, at det tilfældigvis alt sammen blev brændt eller spist af hunden, eller at man ikke længere kan huske, hvor det var, man lagde det.

Man kan som regel have den tillid til domstolene, at de kan finde ud af at tilsidesætte åbenlyst håbløse forklaringer – og man bør også have den tillid, at man kan overbevise de samme domstole om, at der i sager omfattet af § 302 ikke er tale om "formelle" overtrædelser, som man ikke kan straffe så hårdt. Det er således fra ord til andet det, udvalget ville gøre op med i 1986.

Det er da også tankekvækkende, at udvalgets betænkning indledes således:

»Den umiddelbare anledning til udvalgets nedsættelse var en henvendelse fra statsadvokaten for særlig økonomisk kriminalitet til rigsadvokaten.

Statsadvokaten foreslog, at der blev nedsat et udvalg med den opgave at overveje en skærpelse af de gældende regler om straf for urigtig og mangelfuld bogføring. Baggrunden for henvendelsen var, at man i statsadvokaturen havde efterforsket en del større sager, hvor man havde mistanke om skyldnersvig, bedrageri, toldlovsovertrædelser, mandatsvig m.v. Et gennemgående træk ved disse sager var, at virksomhederne – i nogle tilfælde formentlig for bevidst at sløre visse transaktioner og begrænse anklagemyndighedens muligheder for at bevise et kriminelt forsæt – helt eller delvis havde undladt bogføring.«

Når en kurator således anmelder, at der ikke er bogførings- og regnskabsmateriale i boet, og at der – så vidt kurator kan se – måske heller aldrig har været det, så ligger der en potentiel § 302-sag, som politiet roligt kan tage imod og efterforske.

Politiet behøver således ikke at sende kurator "hjem" for at se, om der i øvrigt skulle være spor efter berigelsesforbrydelser eller andet – nu er den bestemmelse jo, for længst, kommet, som anklagemyndigheden havde bedt om.